

**Międzynarodowe, interdyscyplinarne sympozjum
poświęcone życiu i twórczości
Carla Dittersa von Dittersdorfa (1739–1799)**

(Nysa, 24–26 września 1999 r.)

W dniach 24–26 września 1999 r. odbyło się w Nysie międzynarodowe, interdyscyplinarne sympozjum poświęcone życiu i twórczości Carla Dittersa von Dittersdorfa. Spotkanie muzykologów z wielu krajów Europy (Austria, Czechy, Niemcy, Polska, Słowacja) jest kontynuacją wieloletnich badań nad biografią i warsztatem twórczym kompozytora, kontekstem historycznym, kościelno-liturgicznym, nad recepcją jego dzieł, czy ustaleniem pełnego katalogu jego utworów. Poprzednia konferencja naukowa poświęcona Dittersdorfovi miała miejsce przed dziesięciu laty (21–23 września 1989 r.) w Eichstätt. Okazją do tegorocznego przedsięwzięcia była 200-na rocznica śmierci i 260-ta rocznica urodzin kompozytora. Sympozjum w Nysie zorganizowane zostało przez Zakład Muzyki Kościelnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego przy finansowym wsparciu Fundacji Roberta Boscha (Robert Bosch Stiftung) ze Stuttgartu. Kierownictwo naukowe i prowadzenie sympozjum spoczywało w rękach prof. dr Huberta Unverrichta (Eichstätt/Mainz), a jego uroczystego otwarcia dokonał Dziekan Wydziału Teologicznego UO ks. prof. dr Helmut Jan Sobeczko. Główne zagadnienia poruszane przez prelegentów koncen-

trwały się wokół czterech grup tematycznych: (1) kontekst polityczny i kościelny, (2) nowe dane biograficzne, (3) dzieła Dittersdorfa i wpływy stylistyczne oraz (4) wykonania i recepcja utworów Dittersdorfa.

Prof. dr hab. Kazimierz Dola (*Nyskie Księstwo Biskupie w XVIII w.*) omówił sytuację polityczno-kościelną II poł. XVIII w., ze szczególnym uwypukleniem roli Nysy, które było stolicą Nyskiego Księstwa Biskupiego. Dittersdorf był z austriacką jego częścią związany blisko 30 lat, mieszkając w Javorniku i Jesseniku (1769–1797 r.; posesję jawornicką sprzedał w 1799 r.).

Związki Dittersdorfa z Jesenikiem (*Dittersdorf i Jesenik*) i jego funkcję, jako wysokiego rangą urzędnika, zarządzającego lasami książęcymi, prezentował dr Petr Koukal. Na powiązania Dittersdorfa z Wrocławiem zwróciła uwagę prof. dr Maria Zduniak (*Związki Dittersdorfa z Wrocławiem*). Relację kompozytora do Bratysławy omówił Ladislav Kacič (*Dittersdorf i Bratysława*). Ponieważ autorowi referatu, mimo intensywnych zabiegów, nie udało się dotrzeć do nowych informacji, dlatego rozciągnął swoje badania na obszar całej Słowacji, dostarczając cennych danych, dokumentujących recepcję dzieł Dittersdorfa na tym terenie.

Korespondencji kompozytora poświęcił swoją uwagę prof. dr Hubert Unverricht, wnosząc nowe fakty do biografii Dittersdorfa (*Nowe fakty z korespondencji Dittersdorfa*). Ten sam referent podjął nadto temat związków Dittersdorfa z Józefem Haydnem, omawiając relacje osobiste między obydwojma kompozytorami oraz wpływy stylistyczne, które przebiegały raczej od Haydna w stronę Dittersdorfa (*Józef Haydn i Dittersdorf*).

Dr Oldřich Pulkert, od lat pracujący nad wydaniem katalogu dzieł wszystkich Dittersdorfa, podjął w swym referacie trudną kwestię autografów nutowych utworów kompozytora (*Nowe dzieła C. von Dittersdorfa*). Krytycznej ocenie — w ramach dyskusji — poddane zostały także rękopisy utworów Dittersdorfa należące do zbioru nyskich bozogrobców, z których niektóre, chyba jednak zbyt pochopnie, w dotychczasowym piśmiennictwie muzykologicznym uznano za autografy.

Koncertami stworzonymi przez Dittersdorfa na kontrabas zajął się prof. dr Herbert Seifert, prezentując sposób potraktowania przez kompozytora partii instrumentu solowego oraz omawiając strukturę formalną tych utworów (*Koncerty na kontrabas Dittersdorfa — początek gatunku*). Za pierwszy utwór tego gatunku można uznać nie zachowany koncert na kontrabas Józefa Haydna, którego kontynuatorami i utwierdzeniem gatunku zarazem, są dwa następujące po nim koncerty Dittersdorfa.

Dzielami scenicznymi kapelmistrza w służbie księcia biskupiego Filipa Gotharda von Schaffgotscha w Jaworniku zajęli się prof. dr Wojciech Kunicki (*Libretta oper Dittersdorfa*) oraz dr Undine Wagner (*Wykonania Singspieli Dittersdorfa w Weimarze za czasów Goethego*). Kompozytorowi przysporzyły sławy i uznania nie tyle jego opery włoskie, ile niemieckie opery komiczne (*Singspiel*), z których *Hieronymus Knicker* (prawykonanie w Brnie 21 stycznia 1789 r.) dotarł na wszystkie prawie sceny Europy, w tym także do Wrocławia, ciesząc się niesłabnącym

powodzeniem przez dziesięciolecia. To pociągało za sobą ingerencje w tekst, niezrządkiem również w warstwę muzyczną, zwłaszcza przy dokonywaniu skrótów (W. Kunicki). U. Wagner dowiodła, że Christian August Vulpius, uznawany powszechnie w literaturze za librecistę utworów scenicznych Dittersdorfa, z kompozytorem wprost nie współpracował, lecz jedynie dokonywał adaptacji poszczególnych przedstawień od strony tekstu, przystosowując je do warunków swojego środowiska (Weimar).

Na pytanie, czy Józef Haydn wykonywał w Eszterhaza opery Dittersdorfa, odpowiadał w swym referacie dr Robert von Zahn (*Józef Haydn i opery Dittersdorfa w Eszterhaza*). Odtwarzając relację wzajemną obydwu twórców i analizując partytury, autor dochodzi do wniosku, że jakkolwiek Haydn szanował Dittersdorfa i jego twórczość, to jednak nie był skłonny do częstych wykonań jego oper. Prof. dr Rudolf Walter z kolei zwrócił uwagę na postać librecisty kompozycji wokalnie-instrumentalnych Dittersdorfa, którym był Salvator Ignatz Pinto. Nadto referent poświęcił sporo uwagi offertorium Dittersdorfa zachowanym w zbiorze muzykaliów nyskich Bożogrobców (*Dittersdorf i Bożogrobcy z Nysy*).

Kwestiami związanymi z muzyką religijną Dittersdorfa zajął się dr Piotr Tarlinski (*Muzyka kościelna Dittersdorfa na Śląsku. Spostrzeżenia teologiczne*). Autor referatu dołączył do dotychczasowych wyników badań nad recepcją dzieł religijnych Dittersdorfa na Śląsku nowe fakty, wskazując jednocześnie na okoliczności powstania utworów religijnych, ich usytuowanie w liturgii i ośrodki dla których były przeznaczone. Dominacja małych form (*arie seu offertoria*) i niewielkiej obsady (głos solowy, 2 *Violinis*, *Viola et Organo obligato*) odpowiadałaby możliwościom wykonawczym w ramach liturgii niewielkiej kaplicy jawornickiego zamku.

Dr Remigiusz Pośpiech skoncentrował swoją uwagę na recepcji dzieł Dittersdorfa w Polsce w XVIII i XIX w., wskazując na ośrodki wykonywania jego utworów, takie jak: Warszawa, Lwów, Kraków, Staniątki, Jasna Góra, oraz podając repertuar liturgiczny i koncertowy, po który najczęściej sięgano. Problematyka ta, dotąd nie prezentowana w postaci monograficznego opracowania, udostępniona zostanie szerokiemu gronu odbiorców.

Materiały z sympozjum będą opublikowane i ukażą się drukiem w serii *Sympozja*, którą redaguje i wydaje Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego.

Obradom naukowym towarzyszyły również trzy koncerty. Pierwszy, w Filharmonii Opolskiej obejmował dzieła kompozytorów tworzących w II poł. XVIII w. i w pierwszych dziesięcioleciach XIX w.: W.A. Mozarta, C.M. Webera, L. van Beethovena. Orkiestrą Filharmonii Opolskiej dyrygował Bogusław Dawidow, solistką była skrzypaczka Ariadna Anczewska (Rosja). Drugi koncert odbył się w Czechach, w kościele parafialnym w Jeseniku. Oratorium *Esther* (na orkiestrę chór i solistów) Dittersdorfa, jako dyrygent, poprowadził Petr Chromiec. W trzecim dniu trwania sympozjum koncert odbył się w kościele Świętych Piotra i Pawła w Nysie. Był to wieczór poświęcony muzyce kompozytorów związanych ze Śląskiem. Utwory:

T. Stolzera, S. Madelki, J. Nuciusa, G.G. Gorczyckiego, H.M. Góreckiego oraz C. von Dittersdorfa wykonali *Cantores Minores Wratislavienses* pod dyrekcją Piotra Karpety, przy współudziale orkiestry z Państwowej Szkoły Muzycznej w Opolu, którą przygotował Hubert Prochota, realizujący także podczas koncertu partię *b.c.*

ks. Piotr Tarlinski